

Arvsenheten
Anne Grönstedt
Anne.Gronstedt@kammarkollegiet.se
08-700 09 15

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.jl@regeringskansliet.se (kopia)

Remissvar – Juridiska personers förvärv av lantbruksegendom genom testamente (SOU 2024:73)

Er referens: LI2024/02222

Kammarkollegiet yttrar sig dels i egenskap av ställföreträdare för Allmänna arvsfonden, dels i egenskap av den myndighet som bl.a. prövar frågor om ändring av en stiftelses föreskrifter som rör till exempel ändamålet, förvaltningsformen och hur stiftelsens förmögenhet ska vara placerad.

Kammarkollegiet konstaterar inledningsvis att utredningens förslag berör Allmänna arvsfonden i följande avseenden;

- när lantbruksegendom tillfaller Allmänna arvsfonden genom testamente,
- när Allmänna arvsfonden är arvinge enligt lag i ett dödsbo där lantbruksegendom testamenterats till annan juridisk person,
- när Allmänna arvsfonden säljer lantbruksegendom som har tillfallit Allmänna arvsfonden genom arv, testamente eller gåva.

1 Juridiska personers förvärv av lantbruksegendom genom testamente omfattas av förvärvsprövning

Huvuddelen av de lantbruksegendomar som tillfaller Allmänna arvsfonden får arvsfonden på grund av arv och dessa förvärv berörs inte av lagförslaget. Bestämmelsen torde därmed inte komma att påverka Allmänna arvsfonden i någon större utsträckning i detta avseende.

Det förekommer att personer med Allmänna arvsfonden som arvinge enligt lag har testamenterat sin kvarlåtenskap, där lantbruksegendom ingår, till förmån för en juridisk person. Om testamentstagaren i en sådan situation skulle nekas

förvärvstillstånd, kan Allmänna arvsfonden behöva ta ställning till vad som ska hända med lantbruksegendomen.

Frågan om hur lantbruksegendomen då ska hanteras föreslås kunna lösas inom ramen för sedvanliga och befintliga principer för testamentstolkning. Kammarkollegiet befarar att denna testamentstolkning i många fall kommer att vara svår och inte alls självklar och att det finns en stor risk att tvister uppstår mellan dödsbodelägare och testamentstagare. Dessa tvister kan bli både utdragna i tid och kostsamma, särskilt om de måste avgöras inför domstol.

Särskilt om stiftelser (s 123-125)

Enligt Kammarkollegiets uppfattning torde det vara ovanligt att en stiftelse bildas med en lantbruksegendom som kapital med ändamålet att viss verksamhet ska bedrivas på fastigheten. Därmed borde det heller inte vara särskilt många stiftelser som berörs av den föreslagna ändringen.

Utredningen nämner stiftelser som bildas med avsikt att lantbruksegendomen ”ska stanna inom familjen (med eller utan villkor att egendomen inte får säljas vidare)”. Det är för Kammarkollegiet oklart vad som menas med detta eftersom det blir stiftelsen som äger fastigheten (man brukar säga att stiftelsen ”ägs av sitt ändamål”). Det som avses är kanske att fastigheten ska förvaltas av en styrelse och att styrelsen ska bestå av familjemedlemmar?

Enligt utredningen kan stiftelsen, om förvärvstillstånd nekas, i stället för fastigheten få ett penningbelopp. Detta är inte möjligt om ändamålet är kopplat till fastigheten, t.ex. om den testamenterade fastigheten ska bevaras som ett exempel på ett äldre jordbruk. Om förvärvstillstånd nekas, kan stiftelsen inte uppfylla sitt ändamål och någon stiftelse kan inte bildas. Situationen kan betraktas som en ”ursprunglig brist”, dvs ändamålet har aldrig varit möjligt att uppfylla.

2 Allmänna arvsfondens överlåtelser av lantbruksegendom till juridisk person ska förvärvsprövas

Egendom som tillfaller Allmänna arvsfonden ska säljas så snart det är möjligt. Om juridiska personer inte kan räkna med att medges förvärvstillstånd vid förvärv av Allmänna arvsfondens lantbruksegendomar, torde konsekvensen för Allmänna arvsfonden bli att ett antal kapitalstarka intressenter försvinner, att köpeskillingen blir lägre och att Allmänna arvsfonden därmed tillgodoförs mindre kapital.

3 Konsekvenser för Kammarkollegiet och Allmänna arvsfonden

Kammarkollegiet befarar att handläggningen blir mer komplicerad och utdragen om en testamentstagare nekas förvärvstillstånd och frågan om hantering av lantbruksegendomen ska lösas genom testamentstolkning. Hur ofta Kammarkollegiet och Allmänna arvsfonden kommer att hamna i sådana situationer, beror på i vilken utsträckning förvärvstillstånd i en framtid kommer att nekas. Kammarkollegiet gör dock bedömningen att fall där tvister kommer att uppstå är få, varför förslaget bedöms få en försumbar negativ påverkan på Kammarkollegiets handläggning.

Kammarkollegiet ser även en risk att förslaget påverkar köpeskillingarnas storlek negativt vid Allmänna arvsfondens försäljningar om färre försäljningar kan genomföras med en juridisk person som köpare. Av det underlag som Kammarkollegiet tidigare presenterat för utredningen framgår emellertid att antalet lantbruksegendomar som Allmänna arvsfonden överlätit till en juridisk person under åren 2010 – 2020 endast motsvarar ca 5 % av det totala antalet lantbruksegendomar som Allmänna arvsfonden sålt under denna period och ca 15 % av den totala arealen. Förslaget bedöms därför ha en ringa påverkan på Allmänna arvsfonden.

Avgörande för förslagets påverkan på Allmänna arvsfonden i dess olika roller är i vilken utsträckning som arvsfonden och andra juridiska personer kan räkna med att medges förvärvstillstånd. Eftersom Allmänna arvsfonden, i likhet med många andra organisationer inte behåller lantbruksegendomarna utan säljer dessa så snart det är möjligt, bör förvärvstillstånd kunna medges i dessa fall. Förvärvstillstånd bör i dessa fall endast krävas om det uttryckligen föreskrivs i testamentet att lantbruksegendomen inte får säljas av testamentstagaren.

Detta yttrande har beslutats av avdelningschefen Pontus Ekstedt. I den slutliga handläggningen har enhetschefen Mathias Westrell deltagit. Föredragande har varit advokatfiskalen Anne Grönstedt.

Beslutet är godkänt digitalt och saknar därför underskrift.

Pontus Ekstedt

Anne Grönstedt